

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sähkömarkkinalain muuttamisesta

Kymenlaakson kauppakamarin lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi sähkömarkkinalain muuttamisesta.

Kymenlaakson kauppakamari kiittää mahdollisuudesta lausua esityksestä sähkömarkkinalain muuttamiseksi.

Kymenlaakson kauppakamari näkee, että lakiluonnos tällaisenaan vaarantaa itäisen Suomen mahdollisuudet energiamurrokseen. Lakiluonnoksen vaikutukset itäisen Suomen kehitykseen tulee arvioida tarkemmin. Oleellista on selvittää, miten turvataan se, ettei lakiluonnoksessa esitetyt rajoitteet johda maan sisäisten alueellisten erojen kasvamiseen.

1. Kymenlaakson elinkeinoelämän toimintaympäristö

Kymenlaakso on ollut rakennemuutoksen kourissa noin 20 vuoden ajan ja kärsinyt metsäteollisuuden merkittävien tehtaiden alasajoista ja supistumisista. Covid-pandemia ja Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan ovat vaikeuttaneet erityisesti matkailualan, vientisatamien ja metsäteollisuuden tilannetta.

Pitkäjänteinen työ tilanteen kääntämiseksi ja uusien investointien saamiseksi Kymenlaaksoon on kuitenkin alkanut viime aikoina tuottaa tulosta.

Kymenlaaksoon on rakenteilla usean eri yhtiön toimesta mittavan kokoluokan datakeskuksia. Kouvolaan on luvitettu kymmenen datakeskusta, yhteenlasketulta sähköteholtaan yli 700 megawattia. Ensimmäiset datakeskukset otetaan käyttöön alkuvuonna 2027. Kouvolan tavoitteena on rakentaa datakeskusinvestointien ympärille laajempi datatalouden ekosysteemi ja kehittyä Pohjois-Euroopan johtavaksi Dataaaksoksi vuoteen 2030 mennessä. Haminassa toimiva Google käynnisti 2025 seitsemännen datakeskushallinsa ja ilmoitti vastikään uudesta mittavasta investoinnista. Datakeskuksen rakentaminen ja toiminta synnyttävät kysyntää laajalle yritysverkostolle ja palveluille sekä vahvistavat alueen osaamista ja elinkeinoelämää.

Kotkan-Haminan seudulle kohdistuu parhaillaan poikkeuksellisen paljon teollisia ja teknologisia investointeja ja investointisuunnitelmia. Datatalouden lisäksi Kotkan-Haminan seudulla on keskeinen rooli Suomen akkustrategian toteuttamisessa. Seudulle rakennetaan parhaillaan merkittävää akkumateriaalitehdasta, jonka omistuspohjassa osakkaana on myös valtio. Tämän hankkeen suunnitellut jatkoinvestoinnit vaarantuvat ja akkustrategian tavoitteiden saavuttaminen vaikeutuu merkittävästi, mikäli lainsäädännöllä ohjataan investointeja pois Kotkan-Haminan seudulta. Alueella on myös puhtaan energian investointisuunnitelmia. Kasvu vahvistaa osaltaan seudun asemaa kansainvälisten investointien sijoittumispaikkana.

Kymenlaaksossa on tarjolla investointeihin soveltuvia teollisuustontteja ja ammattitaitoista työvoimaa Kymenlaakson teollisen ominaispiirteen ansiosta. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoululla, ammattiopistoilla ja LUT yliopistolla on hyvät valmiudet kouluttaa uusia alan osaajia. Alueen sähköverkkoa on kehitettävä viipymättä.

2. Etusijamenettelyn kielteiset vaikutukset

Hallituksen esitysluonnoksen tavoitteissa todetaan, että *Etusijamenettely kannustaisi suurten sähkönkäyttökohteiden ja sähkövarastojen sijoittamiseen alueelle, jossa sähköverkon kapasiteetista ei ole niukkuutta.*

Kymenlaakson kauppakamari ei kannata etusijamenettelyn käyttöönottoa esitetyssä muodossa. Etusijamenettely vaarantaa alueellisen yhdenvertaisuuden Suomessa. Etusijakriteereiden tulisi huomioida alueelliset erityisolosuhteet. Lakiluonnos on ristiriidassa Itä-Suomen ohjelman kehittämistavoitteiden kanssa. Jo tällä hetkellä sähköintensiiviset hankkeet suuntautuvat voimakkaasti Länsi-Suomeen.

Tuulivoiman rakentaminen on Itä-Suomessa maanpuolustukseen ja aluevalvontaan liittyvien rajoitteiden vuoksi olennaisesti vaikeampaa kuin monilla muilla alueilla. Tämän vuoksi tuotantositoumukseen perustuva etusija voi käytännössä suosia alueita, joilla uutta tuulivoimatuotantoa voidaan rakentaa nopeasti ja laajasti. Valtion toimesta tulisi pikaisesti käynnistää toimenpiteet Puolustusvoimien ja tuulivoimateknologian yhteensovittamiseksi.

Tämän muotoisella etusijamenettelyllä pyritään mahdollisimman sujuvaan liittymiskäsittelyyn. Vaarana esitetyssä lähestymistavassa on, että uudet kulutusliittymät ohjautuvat sinne, missä verkkokapasiteettia on tarjolla. Näin kantaverkkoa ei kehitetä tasapuolisesti esimerkiksi Itä-Suomeen, koska kyselyiden määrä on vähäisempi kuin Länsi-Suomessa. Kyselyitä ei puolestaan Itä-Suomen alueelle tule, jos kapasiteetti on riittämätön.

Etusijamenettely kannustaisi suurten sähkönkäyttökohteiden ja sähkövarastojen sijoittamiseen alueelle, jossa sähköverkon kapasiteetista ei ole niukkuutta. On siis vaara, että investoinnit ohjautuvat tämän myötä muualle kuin Kymenlaaksoon.

Etusijamenettelyä ei tule toteuttaa tavalla, joka heikentää jo ennestään haastavammassa asemassa olevien alueiden mahdollisuuksia saada investointeja. Alueet voivat ajautua negatiiviseen kierteeseen, jossa investointien puuttuminen vähentää verkkoinvestointeja ja puutteellinen verkko puolestaan estää uusien investointien toteutumisen.

Kymenlaakson kauppakamari katsoo, että esitettyyn etusijamenettelyyn liittyy merkittävä alueellisen eriarvoisuuden riski ja etusijamenettelyn alueelliset vaikutukset tulisi arvioida uudelleen entistä perusteellisemmin.

Vaikutusarvioinnissa tulee tarkastella erikseen itäistä Suomea sekä alueita, joilla uuden sähköntuotannon rakentamista rajoittavat maanpuolustukselliset tai muut liittyjästä riippumattomat syyt. Fingridin tulisi kehittää liittymisen lähtökohdat eli verkkokapasiteetin saatavuuden samantaiseksi eri puolella Suomea, jotta kuormat eivät ohjaannu ainoastaan alueille, jossa on runsaasti tuulivoimaa tarjolla.

Kymenlaakson kauppakamari esittää, että

- Keskeisen tärkeää on luoda toimivat edellytykset elinkeinotoiminnalle ja talouskasvulle tasapuolisesti.
- Siirtokapasiteetin ja sähköntuotannon riittävyys tulee varmistaa itäisen Suomen osalta

- Valtio etsii ratkaisuja Puolustusvoimien ja itäisen Suomen tuulivoimarakentamisen yhteensovittamiseksi
- Ehdotettua etusijamenettelyä ei tule ottaa käyttöön esitetyssä muodossa.
- Sähköverkkojen kehittämistä tulisi mahdollistaa entistä paremmin mm. käynnistämällä uusien sähkön siirtolinjojen suunnittelua varhaisessa vaiheessa ennakoiden sähkön siirtotarpeita.